

ÉRTÉKES FÉLSIKER

— Vito Pandolfi filmtörténeti kísérletéről —

A szerzőt, Vito Pandolfit, jól ismerjük a haladó olasz napi- és film-lapok kritikai és filmtörténeti rovataiból. Írásai mindig átfogó műveltségéről, s igen magas színvonalon álló esztétikai és kritikai érzékről tanúskodnak. Most megjelent könyve (Il cinema nella storia — Sansoni, Firenze, 1958.) módszerében újszerű. Pandolfi ugyanis elveti a hagyományos országokénti, kronológiai csoportosítást és tárgyalást, s nem választja el egymástól a néma- és a hangosfilm korát. »A film napjaink művészete« — vallja — »tehát napjaink problémáiról beszél«. Epp ezért filmtörténetét a filmek témája szerint állította össze. A filmeket az emberiség legújabbkori történelmének sorsdöntő eseményei köré csoportosította, s az egyes tematikai csoportokon belül gondosan vigyázott a filmek kezelésének időrendi sorrendjére. — Íme a módszer a gyakorlatban.

A 348 oldalas könyv három részre, tíz fejezetre oszlik, amelyek a következők:

I. Általános bevezetés (13 oldal)

II. Filmtörténeti rész

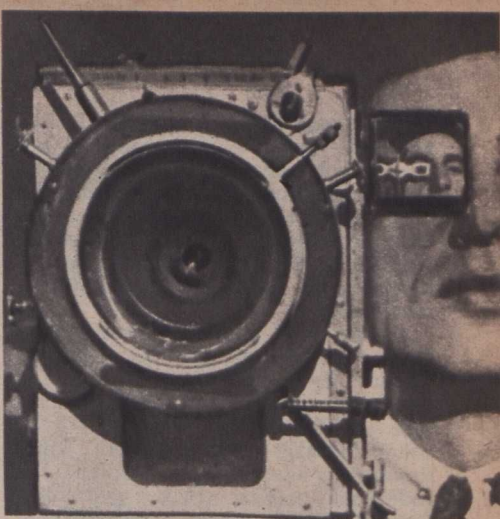
1. Tartósan a háború szennyében (46 oldal)
2. Egy nemzet szellemének eredetéről (30 oldal)
3. A forradalom parabolája (23 oldal)
4. Az első világháború után (54 oldal)
5. A nagy világkrízis árnyéka a vásznon (18 oldal)
6. A második világháború után
7. A dokumentarizmus reménye

III. Függelék

1. A maszkáktól Calveróig (28 oldal)
2. Szabadságot a filmnek! (összegezés) (36 oldal)

Pandolfi érdekesebb gondolatait az alábbiakban foglalhatjuk össze. (Egy-egy bekezdés — egy-egy fejezetnek felel meg.)

A filmművészet a második világháború után a mind élesebben felmerülő szociális kérdések következtében jelentősen átalakult. A szociális

téma politikai és üzleti okokból nem konveniált a tőkés gyártás vezetőinek, ezért előtérbe tolták az »új csodák«, a széles vásznon, a plasztikus, a kísérleti, a szagos-filmek kérdését, s ezek elterjesztése érdekében átalakították a filmgazdaság és filmpiar struktúráját. Megpróbálták befolyásolni a filmtörténet-írást is — de kevés sikerrel. Ekkor a művészek személyes szabadságát és művészi lehetőségeit kezdték korlátozni, a művészek tiltakoztak, harcoltak a korlátozások ellen, s ez a harc most is folyik.

A háborús filmek — Pandolfi szerint E. S. Porter 1905-ös »Nagy vonatrablás«-ával kezdődtek — a kém-, gengszter- és cowboy-filmek ugyanis szellemileg készítették elő a háborút (ölésre szoktatták az embereket; nacionalizmusra, sovinizmusra neveltek). A kimondottan háborús filmek propagandafilmei sorozata King Vidor 1924-ben készült »Nagy parádé«-jával ért véget, s az 1930—37 között készült háborús filmek már a harcból következő *emberi problémák* és ellentmondások felé fordultak. A második világháború filmjeiben már nagy szerepet kap az ellenállás témája, s a győztesek becsülésének gondolata.

A forradalom paraboláját a szovjet film mutatta meg a világnak, első-sorban Eizenstein és Pudovkin, akiknek az egész világ filmművészete szempontjából kiemelkedő jelentőségük van.

Az első világháború utáni francia filmművészetet Pandolfi kevésbé értékeli — s könyvének egyik jelentős

hibája, hogy a franciákról szólva nem tud tárgyilagos maradni. A két világháború között — írja Pandolfi — a nyugat-európai avantgardizmus összefonódott a kelet-európai realizmussal, ez visszahatott a Nyugatra, s ebből született az »Aranypolgár«, a »Que viva Mexico!« és az »Umberto D«.

A nagy válságokat is ábrázolta a film. Az első válság-film Chaplin »Aranyláz«-a (1921), amely magát a válságot mutatja be. Később azonban már a krízisnek az emberekre gyakorolt hatását mutatták be, amit Pandolfi a »szociális lelkiismeret ébredésének« nevez. (Érik a gyümölcs, Dohányföldek, Éhség, Csendes ember stb.)

A második világháború után felbukkanó neorealizmust »váratlanul jelentkezett objektivitás«-nak tartja, amelynek legfőbb alakja — témái miatt — Zavattini, és amely Antonioni: »Kialtás« című filmjével ért véget. A szovjet film a háború után az érzelmek nevelésére törekedett, s a »legnagyobb pudovkini műnek« az »Aratást« tartja. Pandolfi szerint most megújul az amerikai film is, (W. Wyler, E. Kazan) a haladó amerikai művészek az »igazság keresésénél« tartanak. A szerző szerint a japán, hindu és kínai filmművészetnek óriási hatása van már ma is a világ filmművészetére és ez a hatás a jövőben még nőni fog.

Végül a mese- és rajzfilmek át-

alakulásáról beszél, amelyek szerinte előbb-utóbb teljesen eltűnnek és Lamorisse »Piros léggömb«-jéhez hasonló alkotásokban nyernek majd folytatást.

A könyv néhány népszerű filmfigura (Keaton, Buffalo Bill stb.), s néhány népszerű film (Szerelmek városa, Koldusopera stb.) elemzésével és a filmművészet kötelességeinek és lehetőségeinek összefoglalásával fejeződik be.

Pandolfi könyve az utóbbi években megjelent legérdekesebb és legtöbb gondolatot felvető filmtörténetek egyike. Sajátos módszere (amelynek előzményeit Jacobs, Kracauer, Chiarini munkáiban már láttuk) azonban nem vezet teljes sikerhez. A háború utáni filmművészet sok eseménye, alakja és alkotása nem fér bele ebbe a csoportosításba, s ezeknek külön fejezetet kellett szentelni, ami megtöri a mű egységét, s nem igazolja a módszer következetes helyességét. Mégis Pandolfi munkáját értékes félsikernek könyvelhetjük el; a mű egyszerű stílusa, ügyes csoportosítása még a nem politizáló olvasót is rávezeti az egymással szembenálló társadalmi erők harcára a filmművészetben, s bemutatja e harc főbb okait és formáit.

Célszerű lenne magyar nyelven is közreadni Vito Pandolfi igényes és korszerű munkáját.

FENYVES GYÖRGY

HANGLEMEZEK

Beethoven művei nagy választékban

KAPHATÓK

a „MAGYAR KÖNYV” Kereskedelmi Vállalat üzleteiben!

filmvilág

II. évfolyam, 1. szám. — Filmművészeti folyóirat. — Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én. — Felelős szerkesztő: Hámos György. Felelős kiadó: Sala Sándor, a Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Lenin körút 9-11. Telefon: 231-285 — Terjeszti a Magyar Posta — Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál, Budapest, V., József nádor tér 1. és bármely postahivatalnál — Előfizetés 1/4 évre 24,— Ft. Csekkzámlaszám: egyéni előfizetésnél 61.238. közületnél 61.086. — Külföldön terjeszti a Kultura Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, Budapest, Népköztársaság útja 21. 2-584536 Athenaeum (F. v. Soproni Béla)

Susanne Kramer
és Antonio Cifarello

ÜDÜLÉS PÉNZ NÉLKÜL

Rövidesen a budapesti mozik is bemutatják *Mario Camerini* színes filmvígjátékát, egy tengerparti nyaralás vidám, kalandos történetét, az »Üdülés pénz nélkül«-t.

Myriam Bru
és Bernard Dheram

filmvilág

Ára: 4,— Ft

Jelenet Jacques Tati
«A nagybácsim» című film-
jéből, amely az elmúlt évad
egyik legnagyobb sikere
volt. Képünkön a nagy-
bácsi: Tati és a kis Alain
Becourt